શ્રી

અજીતસિંહ

નાટકનાં ગાયનો તથા ટુંકસાર.

સ્વર્ગસ્થ સાક્ષર ડાહ્યાભાઈ ધોળશાજી ઝવેરી આશ્રીત

શ્રી દેશી નાટક સમાજ માટે

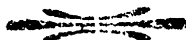
છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

ઝવેરી ચંદુલાલ દલસુખરામ ધોળશાજી.

હાલ મુકામ-પ્રીન્સેસ થીએટરમાં, સુરત.

આવૃતિ ૬ ઠ્ઠી. પ્રત ૨૦૦૦

સુરત, ભાગાતળાવ રોડપર આવેલા ધી "રાંદેર" પ્રિન્ટીંગ
પ્રેસમાં રતિલાલ દુર્લભદાસે છાપી.

કીંમત ૦-૨-૦ (બે આના)

॥ ૐ ॥

શ્રી

અજીતસિંહ

નાટકનો ટુંકસાર.

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

પ્રવેશ ૧ લો—મહારાજ યશોવર્માના મહેલમાં યુવરાજ અજીતસિંહના જન્મ દિવસનો મહોત્સવ, સરદાર સામંતસિંહનું આમંત્રણ મીત્રના આમંત્રણનો સ્વીકાર, યશોવર્માનું સમરગઢ તરફ વીદાય થવું, રાજ્યની લાલચમાં લુબ્ધ થયેલા યશોવર્માના ભાઇ ચંદ્રસીંહનું સામંત સાથે કરેલા સંકેત પ્રમાણે મહેલમાં દાખલ થવું, રાણી પાસે બનાવટી પ્રેમની માંગણી, રાણી ઉપર ચંદ્રસીંહનો જુલમ, પુત્ર અજીત સાથે મારી નાંખવાની ધમકી, વફાદાર દાશી સુશીલાની આવા ભયંકર પ્રસંગમાં હીંમત, પારણામાં સુતેલા રાજકુમારને બદલે પોતાનો બાળકને સુવાડે છે ને રાજકુમારને પોતે લઇ લે છે. સ્વાર્થાંધ ચંદ્રસીંહ, રાણી તથા કુમારનું ખુન, દાસી પુત્રની ઓળખાણ, અજીતને બચાવી નાશી જતી સુશીલા પાછળ સામંતને જવા હુકમ.

પ્રવેશ ૨ જો—ન્યુસપેપર વાંચતો ગોટાશા, પેપરના આર્ટીકલ વાંચવા, નવી સ્ત્રીનો અણવિશ્વાસ, પરણતી વખત ખાસડાં ખાવાની તથા ઉઠ બેસ કરવાની સરત કરી છે તેનો પશ્ચાતાપ, નવા સુધારાની ફેશનપર આવતાં નવી, સરતનો અમલ, જુનીના છોકરા મણીલાલનું આવવું, ખાસડાં ખાતાં બાપને શીખામણ, નવીનો ગુસ્સો, મણીલાલને ક્હાડી મુકવો, નવીનું રીસામણું, સુધરેલી ઢબ મુજબ નવીના કહેવા પ્રમાણે કબુલ થવું.

પ્રવેશ ૩ જો—સરદાર સમરસીંહના મહેલમાં મીત્રની સ્વાગતા, અરસ પરસ મીત્ર ધર્મની પ્રશંસા, ચંદ્રસીંહે પ્રપંચથી મોકલેલા નોકરનુ' આવવું, યુવરાજ અજીતની બીમારીની ખોટી ખબર, યશોવર્માનું ગભરાવું, નોકરના કહેવા પ્રમાણે નજીકને રસ્તે થઇ અમરગઢ જવા ઉપડી જવુ.

પ્રવેશ ૪ થો—નદી કીનારાના જંગલમાં યશોવર્માને મારી નાંખખવાનો સંકેત કરતાં અજલસીંહ તથા કજલસીંહ સાથે ચંદ્રસીંહ, ખુનના બદલામાં મોટી જાગીરો તથા ઇનામની લાલચ, યશોવર્માનું આવવું, બંનેની લડાઇ, યશોવર્માનું ખુન, રાજકુમાર અજીતને લઇ નાસતી સુસીલા, પાછળ પડેલો સામંત, ઝાડની પોલમાં દાસી સુસીલાનું છુપાવું, ઝાડને આગ, છોકરાની સાથે દાસીનું ઝાડ ઉપર ચડવું, નદીમાં કુદી પડવું, પાછળ લુંટારો કજલસીંહ, અજીતસીંહ સાથે નદીમાં તણાતી સુશીલા ને કજલ, આશ્ચર્ય ચકીત ચંદ્રસીંહ.

પ્રવેશ ૫ મો—ચંપાના વીચારમાં મણીલાલ, ગાયન ગાતી ચંપા. ફીશીઆરીખોર બાપના કંટાળાથી ચંપા કાયર, પરસ્પર લગ્ન કરવાનો સંકેત, ગાયન, બાદ નવીના બેહેરા બાપનું બહારગામથી દવા કરાવવા ગોટાશાને ઘેર આવવું, ગોટાશાના ડ્રેસમાં મોતીશાને ગોટાશા જાણી ખાસડાનો માર, બાપની ઓળખાણ, ગોટાશાનું આવવું, અરસપરસ વાદવિવાદ. જમવા જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠો—સરદાર સમરસીંહના પ્રધાન સુરસીંહના બગીચાનો આગળનો ભાગ, બેહાલ બનેલી સુશીલા અજીતને સંભાળતી ભુખથી ને દુઃખથી હેરાન થઇ નાસીપાસ થએલી દીવાની જેવી બની ઈશ્વરને ભરોસે અજીતને પ્રધાન સુરસીંહના દરવાજાની સીડી પાસે મુકી ચાલી જાય છે. હાસ્યવિનોદ કરતા રમાસુંદરી ને સુરસીંહ, દંપતિનો આનંદ, સંતાન ન હોવાની રમાની ચિંતા, સુરસીંહનું શાન્તવન, એકા એક અજીતકુમાર ઉપર દ્રષ્ટિ, બંને આશ્ચર્યચકીત. પરમેશ્વરની મહેરબાનીથીજ મળ્યું ધારી આનંદથી સ્વીકાર, પાલક પિતા ને પાલક માતા તરીકે ઉછેરવા નિશ્ચય, આનંદ.

પ્રવેશ ૭ મો—દીવાની સુસીલાનું આવવું, બેભાનમાં મુકેલી જગ્યાએ પુત્રની તપાસ પુત્ર ગુમ જાણી ડાકણ જેવી દેખાતી સુશીલાનો ગભરાટ કલ્પાંત પાછળ પડેલા કજલનું આવવું, પકડી ચંદ્રસીંહ પાસે લઇ જવી.

પ્રવેશ ૮ મો—લુટારા અજલસીંહની ભયંકર ગુફામાં ચંદ્રસીંહ, કજલનું સુશીલા સથે આવવું ચદ્રંસીંહનું સુશીલાને સમજાવી બાળક આપવા વચન. સુશીલા ઉપર જુલમ, નીડર ને વફાદાર સુશીલાની શુદ્ધ નેકી, ચંદ્રસીંહનો બેહદ જુલમ. ધાતકી શિક્ષા, જીવતા વાઘના પીંજરામાં કેદ રૂહની મદદ, દર્શન ને સુશીલાનો બચાવ.

અંક ૨ જો.

(પહેલા અંક ને બીજા અંક વચ્ચે ૧૬ વર્ષનો અંતર છે)

દરમ્યાન.

(સમરસીંહના પ્રધાન સુરસીંહને ત્યાં કુમાર અજીત ૨૦ વરસનો થયો છે, બાદ એર્ડીનપુરના નવાબે એકાએક રાજ્ય ઉપર હુમલો કરી રાજય કબજે કરી લેવાથી સરદાર સમરસીંહની વતી લડઇામાં પ્રધાન સુરસીંહ મરી જાય છે ને અજીત સરદાર સમરસીંહના રક્ષણમાં રહે છે, નવાબની ઇતરાજીથી નિરાશ્રિત થયેલા સમરસીંહનું પોતાના બે બાળક (સજજનસીંહ સવિતાસુંદરી) અજીતસીંહને વફાદાર વીરસિંહની સાથે અમરગઢમાં ચંદ્રસીંહના આશ્રમમાં જવું)

પ્રવેશ ૧ લો—યશોવંર્માને મારી રાજા બનેલા ચંદ્રસીંહનો દરબાર, ભાઇનો કૃત્રીમ શોક, સમરસીંહનું કુટુંબ સાથે આગમન, ચંદ્રસીંહનું આશ્વાસન, પુરતી મદદ આપી પોતાના ત્યાં રહેવા ગોઠવણ, ચંદ્રસીંહની મહારાજા યશોવર્માના મરણ માટે પ્રપંચ યુકત દીલગીરી, સમરસીંહને કુટુંબ સાથે સારી રીતે રાખવા સામંતને ભલામણ, સમરસીંહની પવીત્ર રાજબાળા સવિતા સુંદરી ઉપર ચંદ્રસીંહની નજર, સામંતને પોતાના માટે સવિતાની માંગણી કરવા સુચના.

પ્રવેશ ૨ જો—પ્રપંચી વીચારમાં મસ્ત સામંતસીંહ, લુંટારા અજલસીંહ તથા કજલસીંહનું આવવું, અગાઉ આપવા કહેલી બક્ષીશની ઉઘરાણી, સામંતનો દિલાસો, લગ્ન વખતે આવજો કહી સમજાવવા.

પ્રવેશ ૩ જો—અજીતનાં રક્ષણ માટે ફરતી સુશીલા (ડાકણ) રાજપુતને સહાય ને ચંદ્રસીંહનું કપટ ખુલ્લું કરવાના વીચારમાં કીલ્લાની પાસેના બગીચામાં રાજકુંમારી સવિતા સુંદરી, સખીઓ સાથે હાસ્ય વિનોદ, ગરબો, દેવીપુજન, શીકારે નીકળેલા સજ્જનસીંહ ને અજીતસીંહ. બગીચામાં મરહુમ મહારાજા યશોવર્માનો મરણ સ્થંભ, શીલાલેખ, સજ્જનસીંહનું શીકારે પ્રયાણ, અજીતસીંહ ચીંતાગ્રસ્ત, દેવીની પ્રાર્થના, અચાનક કુમારી સવિતા, પ્રેમની માંગણી, સવિતાનો એકતરફી પ્રેમ, વીર અજીતસિંહનું બાળાને સમજાવવું, પ્રેમાન્ધ સવિતાનો અત્યાગ્રહ, બાળાના વિશુદ્ધ પ્રેમને વશ થઇ અજીતસીંહે પ્રેમનો સ્વીકાર કરવો, પ્રેમગમ્મત ડાકણ [સુશીલા] નો આશીર્વાદ, અચાનક શીકારેથી પાછો આવેલો સજ્જનસીંહ, આશ્ચર્ય, ટેબ્લો.

પ્રવેશ ૪ થો—ગોટાશાના ઘરમાં બીમાર પડેલા મોતીશા, નવીને દીલાસો, ડાકટર તથા ગોટાશાનું આવવું, મોતીશાનો ઉપચાર, નવી ડાકટર ઉપર આશક, સંકેત પ્રમાણે નવીનો ઢોંગ, ગોટાશાનું પાણી લેવા જવું, નવી તથા ડાકટરનો પ્યાર, ગોટાશાનું આવવું, નવીને વધારે બીમાર જણાવી દવાખાને લઇ જવી, ગોટાશાનો વહેમ.

પ્રવેશ ૫ મો—આવી પડેલી સ્થિતિના વિચારમાં સમરસીંહ, ઉશ્કેરાયલો સજ્જનસીંહ, પોતાની પાસે અજીતસીંહની ફરીઆદ, સમરસીંહનો સંશય, અજીતનું આગમન, લાચાર અજીત, સમરસીંહનો તીરસ્કાર, રાજકુટુંબના મરતબાથી દુર કરી હલકા નોકર

તરીકે ગણી વીરસીંહના તાબામાં અજીત, કુમારી સવિતાનું આવવું, અમરસીંહ તથા સજ્જનસીંહની સાથે વાદ વિવાદ, સવિતા પોતાના લગ્ન કરી નાંખવાના નિશ્ચય, જવું, સવિતા મુર્છામાં, અજીત માટે ખાવાનું લઈ આવતો વીરસીંહ, સવિતાને શાન્તવન ને ધીરજ, બંનેનો મેળાપ, વીરસીંહનો એક વફાદાર નોકર તરીકે મદદ કરવાને છેવટ સુધી સાથે રહી સહાય કરવા અન્નદેવના સોગન. ઇશ્વરની સ્તુતી.

પ્રવેશ ૬ ઠો—સમરસીંહ, અજીતસીંહ બેવફા નીવડ્યો તેના પીચારમાં સજ્જનસીંહને વધારે શીક્ષા કરી ઘર બહાર કાઢવા ગત, સમરસીહની દીર્ઘદ્રષ્ટિ, પુત્રને શાંત કરવો, સામ સામે આવતા ચંદ્રસીંહ લગ્ન સંબંધી વાતચીત, ચાંલ્લા કરવા તૈયારી, લુટારા અજલસીંહ તથા કજલસીંહનું આવવું, ચંદ્રસીંહ પોતાનું પોગળ ખુલ્લું થવાના ડરથી સમરસીંહના મતમાં મળી અપમાન કરી નહીં ઓળખવા, બહારવટીયાઓ સાથે સમરસીંહ તથા સજ્જનસીંહ સવિતા ચંદ્રસીંહને નહીં આપવા અજલસીંહની ભલામણ, ચંદ્રસીંહ ગુસ્સામાં, અપમાન કરી લુંટારાઓને કાઢી મુકવા, લગ્નની તૈયારી માટે જવું.

પ્રવેશ ૭ મો—અજીતસીંહના શોકમાં ડુબેલી સવિતા, ઝેર પીવાની તૈયારીમાં દાસીનું શાન્તવન, અચાનક અજલસીંહ તથા કજલસીંહ, સવિતાનું હરણ. દાસીની બુમ. સામંત સજ્જનસીંહનું પાછળ જવું.

પ્રવેશ ૮ મે —શીકારે નીકળેલો અજીતસીંહ કીસ્મતની કમનસીબીનો વીચાર, સવિતાનું હરણ કરી નાસેલા લુંટારા, સવિતાની બુમ. અજીતે લુંટારાના હાથથી સવિતાને બચાવવી, સામંતનું આવવું. ભયથી ડરી જઇ છુપાઇ જવું. લુંટારાનું નાસી જવું. સવિતા અજીતનો ફરી મેળાપ, વાતચીત. અચાનક સજ્જનસીંહ, બંનેને સાથે જોઇ ક્રોધ, અજીતના ઉપરજ હરણ કરવાનો આરોપ, અજીતે ગુસ્સામાં મારવા અજીતને સુચના, સજ્જન ગુસ્સામાં, સવીતા ને નોકર સાથે ખેંચેલી તરવાર, સવિતા વચ્ચે પડી ભાઇને ન મારવા વીદાય કરવી. અજીત, પોતાના પાલનહાર સરદારના એકના એક કુમાર ઉપર હાથ નહી કરતાં શીકારે ચાલી જવું, સવિતાને છોડી નાસી ગયલા લુંટારા, સજ્જનસીંહને ઉપાડી જવો સીંહનો શીકાર કરતા તુટેલી તરવાર સાથે અજીત, સવિતાના હરણના આરોપ માટે પશ્ચાતાપ, કીલ્લા તરફ વીદાય થવું, છુપાયેલો સામંત બહાર, અજીતસીંહને પોતાના રાજાનો હરીફ સમજી સજ્જનસીંહનું ખુન કર્યાનો જુઠો આરોપ ચડાવી ઠાર કરવા સામંતનો નિશ્ચય, સાબીતીમાં તુટેલી તરવાર ને લોહીવાળાં કપડા લેવાં, અચાનક સુશીલા (ડાકણ)નું આવવું, પાપીઓના પાપનું પ્રાગટ્ય સામંતનું ગભરાવું, અજીત યશોવર્માનો પુત્ર ને ચંદ્રસીંહનો ભત્રીજો છે એમ ડાકણનું કહેવું ને ડાકણ તે ડાકણ નહીં પણ સુશીલા. ટેબ્લો.

૬૮૨૭

પ્રવેશ ૯મો—ચંદ્રસીંહના મહેલમાં અફસોસ કરતાં સમરસીંહનું આવવું. કુંવરીના હરણની ખબર ચંદ્રસીંહનું શાન્તવન બાદ સામંત કુંવરી સહીસલામત છે ને હરણ કરનાર અજીતસીંહ છે, સાથે સજ્જનસિંહનું ખુન કર્યાનું તોહોમત, સાબીતીમાં તુટેલી તરવારને લોહીવાળાં કપડાં રજુ, અજીતનું આવવું, અજીતને ખુની ઠરાવી ફીટકાર, અજીતનું નિર્દોષ છું એમ કહેવું, નહિ માનતા ન્યાયકારી ફાંસીએ ચડાવવા નિશ્ચય, અજીત કેદ, સામંતને ચંદ્રસિંહ.

પ્રવેશ ૧૦ મો—દવાખાનું, નવી અને ડાકડર, ગોટાશાનું નવીને લેવા આવવું, ડાકટરને પોતાને ઘેર આવવાનું જણાવી ગોટાશા સાથે નવીનું જવું, ચંપાને મળવા આવનાર મણીલાલનો પ્રપંચ, ડાકટરનું પરિષદમાં જવું, પ્રેમઘેલી ચંપા ને મણીલાલ, લગ્ન કરી નાંખવા ચંપાને પોતાને ઘેર બોલાવવાની સુચના, ગાયન.

પ્રવેશ ૧૧ મો—દરબાર, ચદ્રસીંહને હાથે ન્યાય, નિર્દોષ અજીતને ફાંસીનો હુકમ, અન્યાય થતો જોઈ વફાદાર વીરસીંહનો સાચો જવાબ, ચંદ્રસીંહની સાથે ઝપાઝપી, વીરસીંહને દેશપાર, એકાએક રૂહ.

ટેબ્લો.

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો—બહારવટીઆ દારૂની ધુનમાં, ચંદ્રસીંહે સજ્જનસીંહના ખુન કર્યાનું તોહોમત મુકી અજીતને ફાંસી દેવાનો વિચાર કર્યો છે તે સંબંધી વાતચિત, સવિતા મેળવવાનો આ દાવ છે ધારી અજલસીંહ સવિતા અમને આપો નહિ તો સજ્જનસીંહ તથા ડાકણ (સુશીલા) ને રજુ કરશું ને તારૂં પોગળ પ્રકાશ થશે એવું કાજલસીંહ સાથે કહેવડાવવા મોકલવો.

પ્રવેશ ૨ જો—સામંતને ચંદ્રસીંહના પાપો માટે અફસોસ કરતો વફાદાર વીરસીંહ, અજીત તથા સવિતાને વચન આપ્યા, છતાં કાંઇ કરી શકયો નહિ તેનો પશ્ચાતાપ, મહાન પાપના મદમાં મસ્ત બનેલા ચંદ્રસીંહ તથા સામંત વીરસીંહનું ગુપ્ત રહી સાંભળવું, આનંદમાં આવેલા પાપીઓ, લુટારાના માણસનું આવવું, સવિતાની માંગણી, રંગમાં ભંગ, સજ્જનસીંહ તથા ડાકણ જીવતાં સાંભળી બંનેનો ગભરાટ, નાઇલાજે સવિતાને આપવાનો ને તે બદલ સજ્જનસીંહ તથા ડાકણનું ખુન કરવું તેવો દસ્તાવેજ ચંદ્રસીંહના સહી સીક્કા સાથે લખી આપવો, ગુપ્ત રહેલો વીરસીંહ પ્રકાશમાં હરકોઈ રીતે સજ્જનસીંહ તથા ડાકણને છોડાવી અજીતને બચાવવા નિશ્ચય.

પ્રવેશ ૩ જો—કારાગ્રહમાં અજીત, વિરહઘેલી વનિતા સવિતા અજીતનો મેળાપ, નાસી જવાની સુચના, પોતે નાસી જવાથી

કલંકીત થાય ને જગતમાં અપકીર્તિ થાય તે માટે ખુશીથી મરવા કબુલ, સવિતાનું સમજાવવું, સખ્ત પહેરામાં રાખવા ચંદ્રસીંહનો હુકમ, અજીતને લઇ જવો, સવિતા મુર્છામાં, સાથે લઇ જવી.

પ્રવેશ ૪ થો—બહારવટીઆઓના ભયંકર મકાનમાં સજ્જનસીંહ તથા ડાકણ પીંજરામાં કેદ, સજ્જનસીંહ મોતના પંજામાં છતાં શુદ્ધ ક્ષત્રીવટનો ટેક, લુંટારાનો તીરસ્કાર, ડાકણનો પશ્ચાતાપ, ત્રણેની ઝપાઝપી, સવિતા તથા વિરસીંહનું ગવૈયા અને ગાનારી રૂપમાં આવવું, લુટારા દારૂમાં ચકચુર, સજ્જનસીંહ તથા ડાકણને છોડાવી લુંટારા સાથે વડાઇ, લુંટારાનાં ખુન, દસ્તાવેજ હાથ. ટેબ્લો.

પ્રવેશ ૫ મો—ગોટાશાંના ઘરમાં નવી તથા ડાકટરનો પ્રેમ, મણીલાલનો અવાજ, નવી તથા ડોકટરનો ગભરાટ, કોથળામાં બન્નેનું છુપાવવું. ચંપા તથા મણીલાલનું આવવું. છોકરાનાં ચરિત્ર જોતો ગોટાશા, ધમકી, કોથળાનો ગડગડાટ, ગોટાશાના ઘરમાં ઘોંટાળો, કોથળામાંથી નવી તથા ડાકટરનું નીકળવું, નાક કાપવું, ડાકટરને હાથે ચંપા મણીલાલનો હસ્ત મેળાપ.

પ્રવેશ ૬ ઠો--ચંદ્રસીંહનો લગ્ન મંડપ, બાજુમાં અજીતસીંહને મારી નાંખવાનું ભયંકર યંત્ર, મારવાની તૈયારી, અજીતનું નિર્દોષ છું એમ સમરસીંહને કહેવું, સમરસીંહની દયા, ડાકણ અચાનક આવી છોકરાના ખુનની ફરીઆદ, ચંદ્રસીંહ

તથા સામંત ભયભીત, ડાકણના માર્મીક જવાબ, સમરસીંહ વિચારમાં, યશોવર્મા તથા રાણીનું ખુન કરનાર ચંદ્રસીંહ છે એમ ડાકણનું કહેવું, વીરસીંહ તથા સજ્જનસીંહનું આગમન, પાપીઓના પાપનું પોગળ પ્રકાશ, નીર્દોષ અજીત ખુની નહીં પણ આ રાજનો હકદાર વારસ, ચંદ્રસીંહ તથા સામંતનું અજીત ને સજ્જન હાથે મ્હોત ને સવિતાસુંદરીને અજીતનો હસ્ત મેળાપ, તે રાજ્યમાતા તરીકે સુશીલાને હસ્તે અજીતસીંહને રાજ્યાભિષેક, મહારાજા યશોવર્માના આત્માને શાન્તિ.

શાન્તિ. શાન્તિ. શાન્તિ.

સમાપ્ત.

શ્રી અજીતસિંહ નાટકમાં આવતા મુખ્ય પાત્રો.

પુરૂષ પાત્રો.

યશોવર્મા... ... ...અમરગઢનો રાજા.
ચંદ્રસિંહ... ... ...યશોવર્માનો ભાઇ
સમરસિંહ ... ...સમરગડનો સરદાર, યશોવર્માનો મીત્ર
સજજનસિંહ ... ...સમરસિંહનો પુત્ર.
અજીતસિંહ ... ...મહારાજા યશોવર્માનો પુત્ર, સમરસીંહના પ્રધાન સુરસિંહને હાથે ને સમરસિંહના આશ્રમમાં ઉછરેલો (નાયક)
સુરસિંહ ... ...સમરસિંહનો પ્રધાન અને અજીતસિંહનો પાળક પિતા.
વીરસિંહ ... ...સમરસિંહનો વફાદાર નોકર.
સામંતસિંહ ... ...મહારાજા યશોવર્માનો નિમકહરામ નોકર ને ચંદ્રસિંહનો પ્રપંચી સલાહકાર
અજહસિંહ ... ...પ્રખ્યાત બહારવટીઆઓ ચંદ્રસિંહ
કુજલસિંહ ના મદદગાર.
મોતીશા ... — ... ...એક વણીક ગ્રહસ્થ નવીનો બાપ
ગોટાશા ... ...ફેશનેબલ બૈરીનો વર.
મણીલાલ... ... ...ગોટાશાની જુનીનો છોકરો.
ડા. જરમન સીલવર... ...ડો. એલ. એમ. એન્ડ એસ.

સ્ત્રી પાત્રો.

યશોમતિ ... ...યશોવર્માની રાણી.
રમાસુંદરી ... ...સુરસિંહની સ્ત્રી.
સુશીલા (ઉર્ફે ડાકણ) ... ...વફાદાર દાસી યશોમતિની.
સવિતા સુંદરી ... ...સમરસિંહની પુત્રી અજીતસિંહની સ્ત્રી (નાયિકા)
રસીકા ... ...સવિતાની દાસી.
ચંપા ... ...ડોમની દીકરી.
નવી ... ...ગોટાશાની વહુ.

એ સિવાય દરબારીયો, વારાંગના વગેરે.

સ્થળ—અમરગઢ અને સમરગઢ, આજુબાજુનું જંગલ.

॥ ॐ ॥

॥ तत्सत् परमात्मने नमः ॥

श्री

અજીતસિંહ

નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

ઓરૂમ્ તત્સત્ પરમાત્મન્ પ્રણમામિ.

સુત્રધાર-ચાચુ   દ્રષ્ટિ દેવ દયાની

સર્વ સાક્ષી સર્વના અંતર્યામી
તમ શરણાંગત અજ્ઞાની આ પ્રાણી
તારો ધરી આ પાણી.
ભવક્ષીરમાંહિ બહુ અથડાઈ
તુફાને ઝીલાઇ ડુબે પનાઈ
મુકામી સુજ્ઞાની નિર્માની નિષ્કામી
ન ઇતિ ન ઇતિ નિગમ ગામી
અગમ અપાર અગામ વિચાર
મતિ તલભાર શકે ના જાણી.
મતિવર કર કર ધર વરવા વર
સફલ સફર કર સ્વામી

નટીઓ—

વીર મહારણધીર શુરનરના, ગાઓ યશ ગુણગાન.
આ સ્થળમાં અતીશે આનંદે; થઈ રસમાં ગુલતાન
ધીર ધિમંત નીતિ રીતિમાં પ્રવિણનર જગમાં સુર્ય સમાન
પ્રાક્રમમય જે પરદુઃખ ભંજન જગહીતકાર મહાન
વિપદ વાદળો ભેદી પ્રગટે, નેક ટેક નિધાન—
કીર્તિ કીર્ણ દસદીશમાં પ્રસારે, લહે મહીમાં માન
નિજ અરિદળ બળને સંહારે, સત્ય ધારી સુખદાન
વિજય સુંદરી વરે સૃષ્ટિમાં, વિરલ સમર્થ સુજાણ—

સખીઓ— ૧

મંગળ દિન આ મગળ ઘડી પળ મંગળ ઉત્સવ
આજ સુખકારી—મં.
મંગળ નૃપ યશ મંગળ ગાઇ
મંગળ સુતની જન્મ વધાઇ
સમ સંવત્સર હે દીનવત્સલ
આયુષ ધારી હો પુન્યશાળી
સકલ વિઘ્ન હરી શાન્તિ અરપો
હૃદય આશીષ અમએજ પ્યારી—મંગળ.

રાણી— ૨

એજી ઝુલોજી પ્યારે લાલકુંવર કાલા,
ભોળાને બાળા રાજ રૂપાળા
તુને ઝુલાવું ઝુલોને મહારાજના યુવરાજ

રે હો બાળા રાજા—એજી.
તારા પારણે બંધાઈ પ્રેમની દોરી
માતાપિતાની સ્નેહગ્રંથી પુત્ર જોડી
તુજ નેન કમળપર રહી હંસી દ્રગ જોડી.
તુજને ઝુલાવું ઝુલોને પ્યારા લાલ
આણી વ્હાલ રેહો બાળ રાજા—એજી.
અંગજ અંગનું અંગતુ હૃદય તણું શુદ્ધ રૂપ,
આત્મા માતપિતા તણો બાળક બ્રહ્મસ્વરૂપ,
પોઢો પારણે ઓઢાડું શાલની જોડી
ચુમી લઉં હું હર્ષઘેલી થોડી થોડી-
ઘણું જીવો બાલ કુમાર (પ્રભુ) કહું કરજોડી—

નવી— ૩

વાહ જોબન આ શું ખીલ્યું છે જાણે વસંતે ફુલવાડી
રેશમી સાડી સારી અંગધારી ફુલવાડી
પહેરી ચોળી ઝુલવાળી
બુટ સ્ટોકીંગ કર રૂમાલ ઝાલી ચાલું હું મદમાતી
સેંટ લવંડર ને પફ પાઉડર ધરી અંગે હરખાતી
રે હું યૌવનમાં છલકાતી.

મોટાશા-નવી— ૪

માયડીયર છબીલા ને રસીક રંગીલા
ચાલો ફરવાને આજે પાતલીઆ-અન્ડરસ્ટેન્ડ

મને સાઇકલ અપાવોને સારી
જોઇએ બ્રુમ એ બે ઘોડાની ગાડી—માય.
કે'તો મોટર મંગાવું, હું પોતે ચલાવું
માંહી વાજું મુકાવું આખી મુંબઈ ગજાવું,
બોલે ઉં.... ....
સ્પેકટેકલ પેબલના જોઇએ, ફેન ફક્કડ જાપાની.
અરે જે જોઇએ તે લાવી આપું, માણુ મજા મનમાની.
ડીયર થેંક યુ માય હસબંડ
ડીયર થેંક યુ—માય.

ગાનારીઓ— ૫

કજરા રાખો છીપાઈ જમાના ખોટા
જમાના ખોટા જમાના ખોટા
કાપર પહેનું મેં હરી હરી ચુરીઆં
કાપર કરૂં મેં સીંગાર બાલમ મેરા છોટા

શેર.

કજરા દીદુ તો કર કરે, સુરમા દીયો ન જાય;
જીન નેનનમેં પીયુ બસે દુજો ના સમાય.
જમાના ખોટા જમાના ખોટા.

ચંપા— ૬

અરે હાંરે હું રસીક રસીલી અજબ રંગીલી
નાજુક નવેલી પ્રેમનો પાઠ પઢી પહેલો

પ્રથમ પાઠ મેં એ લીધો છે જોડી કેવી જોવી
હસી હસાવી ખુબ રીઝાવી દીધું દીલ પરોવી
મળયો પિયુષ મને પ્રેમનો પ્યાલો
મણીલાલ છબીલો રે છે છેલામા અલબેલો—

મણીલાલ-ચંપા— ૭

વાહ સજ્જન શુભ પ્રેમ નીશાની
આ પ્રમદાની ચતુર સુજ્ઞાની જાશો ન છેક વીસારી—
એ વ્હાલા કેમ સમજ્યા જી હા.
અરે વાહ રસીક તમ અધીક રસાળા ને મરમાળાં
વચનની માળ હસી હસી કંઠે ધારી
કેમ ? શાંન્તિ ! જી હા.
બોલો ત્યમ ચાલે કરણીમાં એ સજ્જનની નીતિ
પાળે પ્રેમ પરિક્ષક પોતે મનથી કરી દ્રઢ પ્રીતિ
પ્રભુ નીભાવશે પ્રેમ આપણો નવ ધર બાળાભીતિ
જી વાહ વાહ વાહ બસ એજ
હવે ખુશી જી હા હા હા.

રમાસુંદરી— ૮

કીજે સેવા સ્વીકાર સ્વામીજી
બાળા લતા હીમજળ સીંચનથી
સ્નાન કરાવે સાર— કીજે

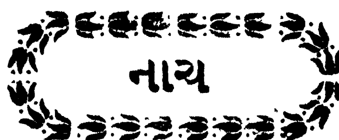
રસ મકરંદ સુગંધીત કેસર
કરતી ચંદન ભાલા—સ્વામી
કોમળ લાલ પલ્લવિત કરથી
કરતી સુમન વર્ષાવ સ્વામી
નીજ તરૂપતિથી અહી ફળ ઉત્તમ
અર્પે ફળ ઉપહાર
મંગળ ઉપચાર—સ્વામી

અંક ૨ જો.

દરબારી— ૯

જયજય હો જયજય હો મહારાજ નરવર
તમ પ્રતાપ રવિ પ્રકાશ ઉજ્વલ
દીસે દિન દિનમણી શશી મંગળ
ન્યાય દંઠ ધરી સુવર્ણ કરપર
શીરપર ચામર છત્ર બીરાજે
નૃપ સિંહાસન શોભીત આજે
સુરપતિ નરપતિ રૂપથી લાજે
નાચતી કીન્નરી સંગીત સાજે
યશપટથી દશ દીશા છે રહી છાઈ—

વારાંગના— ૧૦

ઢુંઢન ચલી સખ સખીયનરે
મીલ ગયે પ્રભુ બીંદ્રાબનમેં
ઘેલી ગોપીયન તન મનમેં
ખેલન ચાહત મોહનસેં...........આહા.
નટવર શ્રી નંદ દુલારે
બંસી અધરનપર ધારે

હીલમીલ ગાવત સખીયનસેં
મની ધધ નીનીસા નીસાનીરે સાની ધપ
ધની સાની ધપધ મપમધ પસગ
ગમ પગમરેગ રેગ સારે નીનીસા
હો ગઇ હુરષિત તન મનમેં.

સામંત— ૧૧

નાનો પણ નિર્બળ નહીં શત્રુ
મનથી કદીએ ધારો.
પ્રગટ પવનથી થઇ ભસ્મમાં ગુપ્ત રહ્યો અંગારો
કરે પળમાં લાખોનો તે તો સંહાર—
અજલ કજલનો અંત આણુવા આ છે યુકિત સારી
હું સમશેર બહાદુરની છે આ શમશેર ખુશાલી
છળબળથી કળથી કરીશ પાપીનો ઠાર—નાનો.

સખીઓ— ૧૨

જુઓ અલી આ પ્રસંગે નાચે વસંત રંગે
પુષ્પ શૃંગાર અંગે સજી સોળે ઉમંગે
નાયિકા યૌવનરંગે જુકતી મદન જંગે
મદ જળ તરંગ તે શું મૃદુ જળ તરંગ વાગે
કૌકીલ શુક ભૃંગ કરતાં સુસ્વર સંગિત રાગે
મયુર શું નૃત્ય કરે કળા વિધ વિધ ધરે
દિસે શું સુંદર આજ આ...........

કરતો આલી જો અલી આ કોમળ કળી વ્યાકુળી આ
પલ્લવ પટ હઠથી ખેંચી કરતો ક્રીડા ભલી આ
કરતાં ચુંબન કંપે લજ્જાથી લજ્જિત અંગે
કરે કળા કળી આજ—

સવિતા-સાહેલીઓ- ૧૩

અંબીકા આદ્ય તું ઇશ્વરી મમ્માદેવી માત મહાલક્ષ્મી
જગત નીપાવની પાવની મમ્માદેવી માત મહાલક્ષ્મી
મોહિની સ્વરૂપ માની મુર્તિ રૂપાળી
હસ્તી ગળે છે ધારા મોતીનીરે ચંદ્રજ્યોતિની—
આનન ચંદ્ર અમીરસ પાનથી ભાલ રહી સ્થીર વિધુત કાન્તિ
શ્યામ ઘટા ઘનતુલ્ય છટા શીર કેશ વિષે છુપતી ધરી ભ્રાન્તિ
ગ્રંથીત મૌક્તિક ભાલદિસે ઘન બાદલ શ્રવતી જળ ધારા
હોયે શું આ સતી ગંગની ધારા ધરે શીકૃશંકર જુટ જટાળા
શુકની પ્રભા સમાન ભાસતો હોજીરે
હીરલો ચંદ્રક ભાલે જડેલો.
વેસરી મણિ જડીત્ર નાશિકાએ શોભે
અધર દંત રક્ત મણિ-શોભતા હોજીરે સુડલો દાડીમ
લેવા ઝુકેલો—
સૂર સાતના મૌક્તિકહારરૂપે ધરી વિણા વહાતી સરસ્વતી કંઠે
કંકણુ ધારણુ છે મણિના કર અંબુજ લજ્જિત છે રૂપ રંગે
રક્ત અલક્તક યુક્ત પદે મણિ નુપુરનો સુર સુંદર લાગે

તૃપ્ત થઇ રવી કષ્ટ સહી અતી અંબુજ ચરણુને આશ્રય માગે
પાયે ઝાંઝરના ઝણુકાર વાળી બિરદાળી મા
તાળી લઇને ગરબે રંગે રમે રે મા
ઉડે ચુંદડી તે લાલ રંગવાળી બિરદાળી મા
બાળાને બહુચર બહુજ ગમેરે,
એવી નખ શીખ શોભા નીહાળી બિરદાળી મા
તાળી દઇને ગરબે રંગે રમે—અંબીકા.

સવિતા— ૧૪

કહે શું વાર વાર મુખથી બાળા આ તે શરમાળ
પ્રાણુના છો પ્રાણુ જીવન પ્રાણુપર હું વારૂં પ્રાણુ મારા
પ્યારા નાથજી નિભાવો શરણુંગત પ્રતિપાળ
શ્રી લક્ષ્મી પ્રભુ ચરણુસેવ કરવા જે રીત રાજી રહી
ને રાત્રી પતિ ચંદ્રસંગ સુખમાં જેવી બીરાજી રહી
અર્ધાંગે શીવ અંકમાં જેમ સતી શ્રી પાર્વતી શોભતી
તેવી આ અબળા પણ પ્રભુ તણુા ચર્ણાંબુજે શોભતી
પ્રીય કાન્ત સંબંધ વીચારી રતીવતી રસીયા
રસરાજ વર લ્યો કર ધારી—

સવિતા- ૧૫

પ્રેમદા પ્રેમનાં નેન બાણુ ક્ષણુ ક્ષણુ રહી
નવ મારો હાં હાં
રસીયા રતિના રસમાં ઝુલો
હા એમ કહો ન જીવન પ્રાણુ

એતો છે પ્રેમનાં નીશાન
અજીત ચરણુ શરણુ પ્રાણુ તાકર એક તું પ્રાણુ
મુજ ચિત્ત ચિંતામણી સ્વામીજી હાર હીરમણી મારાજી
તમ દરશાન અમ્રત જળ વરશાણુ
મનમહિં શાન્તિ ધારાજી પ્યારાજી પ્યારાજી પ્યારા

ગોટારશા-નવી— ૧૬

આ તે દર્દ શું કહેવાય, કાંઈ કળ્યું નવ જાય
જલ્દી હોસ્પીટલમાં ચાલીએ—
બેસો મોટરની માંય, ડાકટર જરમનને ત્યાંય
સીરીયસ આ કેસ સુધરાવીએ
અરે હાય હાય હાય, મારો જીવ જાય છે
ખમા ખમા દીલો જાન તને શું થાય છે
કરો મોટર તૈયાર જાઓ લાગે ન વાર
માંદા માણસને વધુ ન બોલાવીએ
અરે અરરર હાય, કાંઇ કાંઇ થાય છે
તારૂં જાય સત્યાનાશ, તને શું થાય છે
મોર થુથુ હડતાળ, કવચ આકડાની છાલ
વાંદી બારીક કમાલ, તેની કરી ફાકી હાલ
માહી જરાક સોમલ ઘાલીએ.
જાય સમુલગો રોગ, નવી તેના તું જોગ
મળે ડાકટરના ભોગ, રામ બોલોના મંગળ ગવરાવીએ-

સવિતા— ૧૭

મારી રક્ષા કરજો શ્રી ગોવર્ધન ગીરધારી
કરૂં વારવાર અરજ ગરજ જાતો સહુ મુરારી-

ભકતજનને તારી દીધા કષ્ટ સહુ નીવારી
તમે દ્રુપદ સુતાની લજ્જા રાખી
કીધી કુબ્જાને આપ પ્રેમની ભાગી
ઉગ્રસેનને રાજ્ય દીધું કંસને બિહારી
હરી રાધાવીહારી પ્રભુ ધનશ્યામ—મારી૦

ચંદ્રસિંહ— ૧૮

હાલ જાઉં ધુમ માચવું
દુશ્મન તનપર મારૂં ખંજર ઉતારૂં
પાપી મારૂં કરૂં ઠાર
તોડું જીવન તેનું કોઇ ફંદે
ખુવાર કરૂં હું રીબાવી એને કરૂં બેજાર
અરે અજીત તારૂં લમે મોત નજીક
મુજથી કરી હરીફાઇ અવિચારી
કેવો થાય પયમાલ પામીશ બુરા હવાલ
છોડું ન જીવતો પાપી-હાલ૦

ચંપા-મણીલાલ— ૧૯

સુરતપર વારી વારી જાઉં વાલમ હા.
અંતરમાં પ્રીયતારી વસી પ્યારી છબી ન્યારી-
ચંદ્રવદન મનમોહની રે મદભરી મુર્તિ સોહય
નીરખી પ્યાર પ્રેમ ચકોરી આનંદ ન અંગ સમાય
વાંકી ભ્રમરઆ નજર આ કાંઈ વશમાં રે ધારી—સુરતપર૦

અંક ૩ જો.

લુટારાઓ— ૨૦

પીઓ પીઓજી ખુબ પીઓ આ લાલ રંગ પાણી
રહે રંગમાં આનંદમાં દોસ્તોની જીંદગાની
દીલ રંજ થાય ભંગ ખીલે અંગમાં જુવાની
રતિ રંગના આનંદની બસ એજ છે નીશાની
પીઓ પીઓ પીઓજી લાલ રંગ પાણી—

વીરસિંહ— ૨૧

પાપી તારાં કાળાં કામ છુપશે નહિ માન
કરૂં પળ માંહી નીચ દુશ્મન રન વન
તોડું ખુમારી દુર્જન એ ભારીજન દુખકારી
ક્ષણ ભર રહે ન જીવતા જગને પીડતા પાપી—પાપી•

અજીતસિંહ— ૨૨

હાલ થયા શા મારા હે દીન બંધુ
છેક અશર્ણ છું હું નાથ કરૂણા સિંધુ
કોણ માત તાતથી જન્મ હું પામી
અંતે હે જગત પિતા દશા શું થવાની
કલંકી ખુની હું બની નીમક હરામી
પ્રીયના વીયોગે ગણું જીંદગી નકામી—

સવિતા— ૨૩

સાખી.

મનહી કી મનમે હી રખ, કાહુસેં ન ઉચ્ચાર
બોલત બીગડે કાજ સબ, બીન બોલે હુશીઆર

સવિતા— ૨૪

પીલે પીલે જમાનામેં થોડા જીના
બહેતી ચલી હય શરાબકી નદીઆં
અર્ગવાની હુય એ પાની—
પીતે હુય કોઇ ગ્યાની લાયે જેવાનીકી નીશાની
પીલે પીલે રંગપાની—
લુત્ફ તબહી આતા હુય મસ્તે શરાબે જામમે
બહાદો અપની નાવકો શરાબકે તાલાબમે
પીનેમેં સાંસ મત લો ડુબ જાઓ એક શરાબમે
કુચ્છ તુમ કુચ્છ હમ નહીં બન જાઓ એક શરાબમે
જીસ્ને યે પયછાની સુરત ઉસ્કી હુય નુરાની
ફીર ન સીસા ન પાની ન હોગી મેમાની—

બધા— ૨૫

જુઓ આ હાલ જમાનાના ફેશનેબલ સુધારાના
સુધારે વાળ્યું સત્યાનાશ બળ્યા આ ચાલ કુધારાના
બોળ્યું નામ કેવા કામ—

રીસપેકટ જેન્ટલ મેનનું રાખી
કરતા આવાં કામ મોઢાં શ્યામ થાયે આમ
આસુધારો પાસ થયેલો નંબર પહેલો
છેલ્લામાં છેલો, કેચ કરેલો બોળવા બાપનું નામ—

બધા— ૨૬

શાન્તિ શાન્તિ દ્યો પ્રસારી સુજન હૃદયમાં
નીતિ રીતિ આપો સ્વામી સરવદા-
કલેશ ને કુસંપમાંથી મુકત કરો કૃપાળુ
સંપતિ સુસંપ સદા ઈચ્છે તમારા બાળ
સ્નેહ રસે રસવતી હો ભારતી
ભાગ્યવતી એ આશ વરદા શાન્તિ—

શોખીનોને

ખુશ ખબર.

હમારે ત્યાં દરેક જાતનું રેશમી તથા સુતરાઉ કાપડ તેમજ દરેક જાતનું જરીકામ જેવું કે જીકની ફીટ તથા સલમાની ફીટ તથા દરેક જાતનું ભરતકામ વીગેરે મળશે તથા મખમલના પટા તથા ભરતકામનું રેશમ તથા કોરો ટોપી પણ છાપી આપવામાં આવશે તથા ફેન્સી સાંબેલાંના ડ્રેસો તથા તેને લગતો દરેક સાજ ભાડેથી મળશે.

ચાલુ જમાનાની નવી ફેશન.

લે છે રોકડા દામ કરે છે મનપસંદ કામ
છે મોટા મંદીર મુકામ મોટું મેળવ્યું છે નામ

હમારે ત્યાં અપ-ટુ-ડેટ ફેશનના પોલકા તથા ફરાક સીવી આપવામાં આવશે તથા ફેશનને લગતો દરેક સાજ હમારે ત્યાંથી કીફાયત ભાવે મળશે.

શા૦ વીરચંદ નાનચંદ.

ઠે૦ મોટા મંદીર—સુરત.

શ્રી દેશી નાટક સમાજ. # જાહેર ખબર. **ઠે. શ્રી શાન્તિભુવન થીએટરમાં-અમદાવાદ**

નીચે લખેલાં પુસ્તકો શ્રી દેશી નાટક સમાજનો મુકામ જ્યાં હોય ત્યાંથી અથવા અમદાવાદ તળ પદમાં પ્રસિદ્ધ કર્તા પાસેથી મળશે. માટે જેઓ સાહેબને જોઈતાં હોય તેઓએ રોકડી કીમતથી મંગાવી લેવાં. વેલ્યુપેબલ અથવા નોટપેડ કાગળ રાખવામાં આવશે નહિ નીચેના દરેક પુસ્તકો બે આનાની કીમતે મળશે.

૧ સતી સંયુકતા	૧૯ શ્રી ભદ્રાયુ	૩૭ કુસુમલતા
૨ સંગીત લીલાવતી	૨૦ સતી દ્રોપદી	૩૮ હંસાકુમારી
૩ પવિત્ર લીલાવતી	૨૧ કબીરસાબ	૩૯ ગુલબકાવલી
૪ સતી પાર્વતી	૨૨ શ્રી સંન્યાસી	૪૦ અભયસીંહ
૫ અશ્રુમતી	૨૩ જાલીમ ટુલીયા	૪૧ કર્મફળ
૬ રામ વિયોગ	૨૪ મદન મંદરી	૪૨ નરસીંહ મહેતા
૭ મ્યુનીસીપાલ ઇ.	૨૫ સતી પદ્મિની	૪૩ સગાળશા.
૮ ભોજકુમાર	૨૬ અજીતસિંહ	૪૪ કૃષ્ણ સુદામા
૯ સરદારબા	૨૭ ભગવત ગીતા	૪૫ મહાકવિ કાળીદાસ
૧૦ ઉમાદેવડી	૨૮ કુલિન નાયકા	૪૬ રાજરતન
૧૧ વીણાવેલી	૨૯ સતી દમયંતી	૪૭ પ્રલ્હાદ વિજય
૧૨ વિજયા વિજય	૩૦ સતી સુલોચના	૪૮ કૌરવ પાંડવ ભા. ૧
૨૩ મદન મંજરી	૩૧ કેશર કીશોર	૪૯ જાળંધર સતી વૃંદા
૧૪ ઉદયભાણ	૩૨ ભદ્રાયુ	૫૦ કૌરવ પાંડવ ભા. ૨
૧૫ મોહિનીચંદ્ર	૩૩ સુભદ્રા હરણ	૫૧ લલીતપ્રિયા
૧૬ વિજય કમળા	૩૪ ઉર્વશી	૫૨ સૌંદર્ય વિજય
૧૭ ગીતા સુંદરી	૩૫ રાઠોડ કન્યા	૫૩ દેવી દેવહુતી
૧૮ સતી સીતા	૩૬ પવિત્ર લક્ષ્મિ	૫૪ મહારાજા અશોક